

Kultura żydowska w Cieszynie

Data publikacji: 28.09.2014 13:25

To jedno z najciekawszych wydarzeń kulturalnych w roku w regionie. Od 6 do 12 października Cieszyn i Czeski Cieszyn będą miejscem spotkań z kulturą żydowską za sprawą Dni Kultury Żydowskiej. Będą warsztaty żydowskiej wycinanki, tańca, zajęcia z hebrajskiego ABC, pokazy filmowe, wykłady na temat życia codziennego i obrzędów żydowskich, koncerty.

Dni Kultury Żydowskiej wpisały się na trwałe w krajobraz wydarzeń kulturalnych regionu. Od 2010 odbywa się pod dwujęzyczną nazwą DNI KULTURY ŻYDOWSKIEJ/DNY ŽIDOVSKÉ KULTURY. Założeniem festiwalu jest przypomnienie kultury, która kiedyś była nieodłącznym elementem regionu, a po której nie zostało wiele w Cieszynie - budynki, cmentarze, tablice.

Podobnie jak co roku, bogactwo festiwalu sprawia, że każdy znajdzie interesującą go dziedzinę, będą nie tylko **wykłady** i informacje teoretyczne na temat żydowskiej kultury, będzie można nauczyć się praktycznych rzeczy - **żydowskich wycinanek, tańca czy kuchennych przepisów**. Dzieci poznają **baśnie żydowskie**, będzie można zobaczyć **wiele filmów** o tematyce związanej z judaizmem w ramach pokazów pofestiwalowych 10. Międzynarodowego Festiwalu Filmowego Żydowskie Motywy, a także posłuchać **żydowskiej muzyki**.

Na szczególną uwagę miłośników historii regionu zasługuje promocja książki **Grażyny Geronin „ŻYDOWSCY TWÓRCY I ARTYŚCI ZWIĄZANI ZE ŚLĄSKIEM CIESZYŃSKIM”**, która odbędzie się 11 października o godz. 16.00 w COK „Dom Narodowy”. Wydawnictwo prezentuje sylwetki Selmy Kurz, Karola Korna, Józefa Korbluma i Karola Guttmanna. Przypomina ich barwne biografie, burzliwe losy pełne pasji, ambicji i trosk na tle życia kulturalnego Śląska Cieszyńskiego.

[PROGRAM DNI KULTURY ŻYDOWSKIEJ](#)

DNI KULTURY ŻYDOWSKIEJ / DNY ŽIDOVSKÉ KULTURY

Cieszyn / Český Těšín

6 – 12 X 2014

6 X (poniedziałek)

godz. 14.00, COK „Dom Narodowy”, Cieszyn

„DZIECI CIESZYNA” - odkrywanie żydowskiej przeszłości – finał transgranicznego konkursu, gala wręczenia nagród (Muzeum Historii Żydów Polskich, Stowarzyszenie Żydowski Instytut Historyczny w Polsce, COK „Dom Narodowy”)

7 X (wtorek)

godz. 10.00, 12.00, COK „Dom Narodowy”, Cieszyn

„SZTUKA UŚWIĘCANIA CZASU – TRADYCJE I ŚWIĘTA ŻYDOWSKIE” - warsztaty dla uczniów gimnazjów, prowadzenie Zofia Mioduszevska i Magdalena Dopieralska (zapisy do 1 X, bilety 5 zł)

Zajęcia w aktywny sposób przybliżą uczestnikom czas żydowskiej rodziny, dzień powszedni i świąteczny na czele z szabatem. Umożliwią poznanie barwnych tradycji i zwyczajów, ich historyczną zmienność i lokalną różnorodność... Zofia Mioduszevska - kulturoznawczyni, starszy specjalista ds. edukacji w Muzeum Historii Żydów Polskich, realizuje projekty edukacyjne o żydowskim dziedzictwie polskich miast.

Magdalena Dopieralska - archeolog, koordynatorka projektu „Dzieci Cieszyna” i prac nad galerią średniowiecznej Wystawy Głównej warszawskiego Muzeum Historii Żydów Polskich.

15.30 hod., Čítárna a literární kavárna AVION/NOIVA, Český Těšín

„SETKÁNÍ S HEBREJSKOU ABECEDOU”/ „HEBRAJSKIE ABC” – warsztaty

Warsztaty poprowadzi Josef Byrtus, absolwent teologii Uniwersytetu w Ołomuńcu. Zajmuje się historią i judaizmem, jest autorem książek „Židé v Jablunkově” oraz „Cesta k sobě”.

godz. 16.30, COK „Dom Narodowy”, Cieszyn

„ESTETYKA ŻYDOWSKIEJ WYCINANKI” - spotkanie z Anną Małecką – Beiersdorf połączone z warsztatami

Wycinanka żydowska jest wytworem tradycyjnej sztuki żydowskiej, ściśle związanym z religią. Towarzyszyła życiu pobożnych Żydów, wiązała się ze świętami lub ważnymi wydarzeniami życia rodzinnego.

Pierwsze wzmianki o niej sięgają XIV wieku. Po II wojnie światowej reaktywowano ją w Izraelu i USA. Od kilkunastu lat ważnym ośrodkiem wycinanki stał się Kraków. Warsztaty prowadzone przez Annę Małecką-Beiersdorf podczas Festiwalu Kultury Żydowskiej wykształciły wielu artystów zajmujących się tą sztuką.

W COK zaprezentujemy najciekawsze, tradycyjne wycinanki żydowskie z różnych stron Diaspory. Poznamy ich rodzaje, symbolikę, technikę wykonania. Najbardziej wytrwałych i zainteresowanych tematyką zapraszamy do udziału w krótkich warsztatach, podczas których każdy będzie mógł zaprojektować i wykonać własną wycinankę.

godz. 18.00, COK „Dom Narodowy”, Cieszyn

POKAZY POFESTIWALOWE 10. MIĘDZYNARODOWEGO FESTIWALU FILMOWEGO ŻYDOWSKIE MOTYWY

„REGINA” - reż. Diana Groó, Wielka Brytania, Węgry, Niemcy, 2013, 49'

„PANI SPOD SZÓSTKI” - reż. Malcolm Clarke, Kanada, USA, Wielka Brytania, 2013, 39'

8 X (środa)

10.00 hod., střední školy v Českém Těšíně

„VÝZNAMNÉ OSOBNOSTI ŽIDOVSKÉHO NÁRODA”/ „ZNANE OSOBISTOŚCI NARODU ŻYDOWSKIEGO” –

warsztaty dla uczniów szkół średnich

godz. 10.00, COK „Dom Narodowy”, Cieszyn

„KLEJNOT” - warsztaty plastyczne dla dzieci (7 – 11 lat), prowadzenie Mariola i Grzegorz Ptak (zapisy do 1 X, bilety 5 zł)

Dzieci poznają baśnie żydowskie autorstwa Ashera Barasha. Stworzą do nich własne ilustracje. Rysunki zostaną wykonane techniką suchej pasteli na dużych formatach, pokażemy je potem na wystawie.

godz. 10.00, COK „Dom Narodowy”, Cieszyn

WARSZTATY TAŃCA ŻYDOWSKIEGO - dla dzieci (5 – 8 lat), prowadzenie Beata Kobis z Zespołu Tańca Żydowskiego i Izraelskiego „Klezmer” (zapisy do 1 X, bilety 5 zł)

Tańce żydowskie integrują i jednoczą pokolenia. Chasydzi traktują je jako formę modlitwy w ruchu. Tańce zróżnicowane są w formie i tematyce – od prostych po kole odzwierciedlających życie religijne, codzienne i starożytne zwyczaje po współczesne układy choreograficzne.

Beata Kobis – pedagog, absolwentka Chrześcijańskiego Studium Teatru Ruchu, zajmuje się tańcem i aktorstwem.

godz. 17.00, COK „Dom Narodowy”, Cieszyn

„OD NARODZIN DO ŚMIERCI. ZWYCZAJE I OBRZĘDY ŻYDÓW W ŻYCIU CODZIENNYM I ŚWIĄTECZNYM” - wykład dr hab. Leszka Hońdo

Życie codzienne Żydów normowane jest szczegółowymi przepisami odnośnie określonych zachowań od narodzin,

poprzez obrzezanie, pójście do szkoły, małżeństwo, aż po chorobę, śmierć i żałobę. Dotyczy to także postępowania w czasie żydowskich świąt. Większość z nich ma swoje uzasadnienie w nawiązaniu do tekstu biblijnego. Objąsnione są one w tekstach talmudycznych. Niektóre zwyczaje przyjęły się pod wpływem lokalnych tradycji..

Dr hab. Leszek Hońdo – kierownik Zakładu Kultury Żydów w Instytucie Judaistyki UJ, wiceprzewodniczący Komisji Historii i Kultury Żydów Polskiej Akademii Umiejętności. Zajmuje się kulturą Żydów, żydowskimi cmentarzami, hebrajską epigrafiką. Autor lub współautor publikacji: „Krakowski Memorbuch bejt hamidrasszu Dajana Majera”, „Dom przedpogrzebowy przy Nowym Cmentarzu Żydowskim w Krakowie”, „Cmentarz żydowski w Jaworznie”. Laureat Nagrody Jana Karskiego (YIVO Insitute for Jewish Research w Nowym Jorku).

18.00 hod., Čítárna a literární kavárna AVION/NOIVA, Český Těšín

Jidiš VE TŘECH - koncert HANY FREJKOVEJ

HANA FREJKOVÁ – absolwentka JAMU, aktorka, śpiewaczka, pisarka. Współpracuje z wieloma teatrami w Czechach, realizuje również projekty filmowe i telewizyjne.

godz. 18.30, COK „Dom Narodowy”, Cieszyn

POKAZY POFESTIWALOWE 10. MIĘDZYNARODOWEGO FESTIWALU FILMOWEGO ŻYDOWSKIE MOTYWY

„INTRUZ” - reż. Nicky J. Ilan, Izrael, 2012, 16'

„ŻOŁNIERZ NA DACHU” - reż. Esther Hertog, Holandia, 2012, 80'

9 X (czwartek)

godz. 9.00, COK „Dom Narodowy”, Cieszyn

POKAZY POFESTIWALOWE 10. MIĘDZYNARODOWEGO FESTIWALU FILMOWEGO ŻYDOWSKIE MOTYWY

„DRUGI RAZ DO TEJ SAMEJ RZEKI” - reż. Efi Weiss, Amir Borenstein, Belgia, 2013, 111'

„MYŚLAĆ O AUSCHWITZ” - reż. Assaf Machnes, Izrael, Polska, Wielka Brytania, 2013, 16'

„HOLOKAUST – KLEJ DO TAPET?” - reż. Mumin Shakirov, Rosja, 2013, 56'

„TWARZE NIEISTNIEJĄCEGO MIASTA” - reż. Natasza Ziółkowska-Kurczuk, Polska, 2013, 25'

godz. 17.00, COK „Dom Narodowy”, Cieszyn

„W DOMU I W SYNAGODZE” - prelekcja Anny Lebet – Minakowskiej

Fascynująca kultura Żydów Aszkenazyjskich mieszkających przed II wojną światową w Polsce do dziś urzeka odmiennością i tajemniczością. Zachowane budynki bożnic, zrujnowane kirkuty i przechowywane w muzeach pamiątki dają mgliste wyobrażenie o odmienności kulturowej, religijnej i obyczajowej społeczności żydowskiej.

Jak wyglądało codzienne życie, a jak dni świąteczne, co odróżniało dom żydowski, jakich używano w nim sprzętów i dekoracji? Dlaczego mężczyźni i kobiety wyróżniali się na ulicy charakterystycznym ubiorem, czy wynikało to z tradycjonalizmu czy z przepisów religijnych, a może miało wymiar symboliczny? Jak wyglądało miejsce modlitwy i jakie były reguły jego ozdabiania? Na te i wiele innych pytań odpowiemy podczas wykładu...

Anna Lebet-Minakowska, archeolog śródziemnomorski, historyk sztuki, kustosz Muzeum Narodowego w Krakowie. Autorka: „Katalogu Judaików ze zbiorów Muzeum Narodowego w Krakowie” i licznych publikacji na temat sztuki i rzemiosła Żydów Aszkenazyjskich w Polsce oraz cyklu wykładów pod wspólnym tytułem: „Judaizm - poznać znaczy zrozumieć” i książki pod tym samym tytułem. Członek międzynarodowych organizacji naukowych: World i European Association for Jewish Studies oraz Towarzystwa Społeczno - Kulturalnego Żydów i Centrum Społeczności Żydowskiej (JCC) w Krakowie. Laureatka prestiżowej nagrody im. Księdza Musiała.

godz. 18.30, COK „Dom Narodowy”, Cieszyn

POKAZY POFESTIWALOWE 10. MIĘDZYNARODOWEGO FESTIWALU FILMOWEGO „ŻYDOWSKIE MOTYWY”

„ŻYDOWSKI KARDYNAŁ” - reż. Ilan Duran-Cohen, Francja, 2013, 97'

10 X (piątek)

godz. 9.00, COK „Dom Narodowy”, Cieszyn

POKAZY POFESTIWALOWE 10. MIĘDZYNARODOWEGO FESTIWALU FILMOWEGO ŻYDOWSKIE MOTYWY

„NIGDY NIE ZAPOMNIJ KŁAMAĆ” - reż. Marian Marzyński, USA, 2013, 56'

„OJCIEC I SYN” - reż. Paweł Łoziński, Polska, 2013, 54'

„PUKANIE DO DRZWI” - reż. Eliran Elya, Izrael, 2013, 11'

„PIĘTNO?” - reż. Martí Sans, Hiszpania, 2013, 73'

18.00 hod., Synagoga Szomre-Szabos, Český Těšín, ul. Božkova

UVÍTÁNÍ ŠABATU / POWITANIE SZABATU

Prowadzi: Ing. Mgr. Josef Byrtus

Będziemy mieli możliwość poznania tradycyjnych żydowskich obrzędów, modlitw i symboli związanych z liturgią szabasową „Kabalat šabat”.

11 X (sobota)

godz. 12.00, Restauracja „Liburnia”, Cieszyn

„ODKRYWAMY TAJNIKI KUCHNI ŻYDOWSKIEJ” - prelekcja Doroty Wiewióry (Gmina Wyznaniowa Żydowska w Bielsku-Białej), ilość miejsc ograniczona, rezerwacja tel. 33 85 20 531

godz. 16.00, COK „Dom Narodowy”, Cieszyn

„ŻYDOWSCY TWÓRCY I ARTYŚCI ZWIĄZANI ZE ŚLĄSKIEM CIESZYŃSKIM” - promocja książki Grażyny Geronin

Malarze, architekci, literaci, kompozytorzy, wirtuozi, reżyserzy... Wydawnictwo prezentuje sylwetki Selmy Kurz, Karola Korna, Józefa Korbluma i Karola Guttmanna. Przypomina ich barwne biografie, burzliwe losy pełne pasji, ambicji i trosk na tle życia kulturalnego Śląska Cieszyńskiego.

godz. 18.00, COK „Dom Narodowy”, Cieszyn

KONCERT ZESPOŁU „NEGEV” z udziałem zespołów tanecznych „KLEZMER”

i „HALEVAJ MACHOL” (bilety 15 zł)

NEGEV - to muzyczna pasja, pozytywna energia, doskonały kontakt z publicznością i barwny program ... Usłyszymy tradycyjne pieśni i melodie żydowskie. Zabrzmia też fragmenty musicalu „Skrzypek na dachu” i znane piosenki z kręgu kultury żydowskiej jak: „Miasteczko Bełz”, „Rebeka” czy „Bubliczki”. Zespół wystąpi w składzie: Agnieszka Bielaniak-Witomska (śpiew), Bartłomiej Balcerzak (skrzypce), Katarzyna Kupiec (gitara).

ZESPÓŁ TAŃCA ŻYDOWSKIEGO I IZRAELSKIEGO KLEZMER powstał w 2006 r. w cieszyńskim Domu Narodowym. Zespół prezentuje tańce żydowskie, izraelskie, chasydzkie, a także inscenizację taneczną wesela żydowskiego. Grupa występuje na prestiżowych festiwalach i przeglądach w kraju i zagranicą. Choreografem jest Dorota Herok.

HALEVAJ MACHOL działa od 6 lat przy parafii Śląskiego Kościoła Ewangelicko - Augsburskiego w Trzyńcu. Wykonuje tradycyjne i współczesne tańce żydowskie.

12 X (niedziela/neděle)

„ŽIDOVSKÉ PAMÁTKY V KRAKOVĚ”

Autobusový zájezd, zájemci se hlásí - tel. +420 733 530 839 do 30.9. 2014,

„ŚLADAMI KRAKOWSKICH ŻYDÓW” – wycieczka, zgłoszenia do 30 09- tel. 698101226,

WYSTAWY:

6. – 31. X., Výstavní síň Euroregionu Těšínského Slezska „Galerie Most” Český Těšín:

„ORTODOXNÍ ŽIDOVSKÁ SVATBA“ / „TRADYCYJNE ŻYDOWSKIE WESELE“ Jindřich Buxbaum -wystawa fotografii
(wernisaż 6.X, godz. 16.00)

7 – 30 X, Galeria, COK „Dom Narodowy”, Cieszyn
„WYCINANKA ŻYDOWSKA” Anny Małeckiej – Beiersdorf
(wernisaż 7 X, godz. 16.00)

Anna Małecka-Beiersdorf – absolwentka etnografii Uniwersytetu Jagiellońskiego. Pracowała w Cepelii i Centrum Młodzieży im. Jordana w Krakowie. Uprawiała malarstwo olejne, akwarelowe i na szkło. Od lat zajmuje się głównie wycinanką żydowską. Prowadziła warsztaty podczas krakowskiego Festiwalu Kultury Żydowskiej. Autorka wystaw w kraju i za granicą.

IMPREZY TOWARZYSZĄCE:

6 – 12 X, Restauracja Hotelu „Liburnia”, Cieszyn
godz. 12.00 – 22.00

DNI KUCHNI ŻYDOWSKIEJ

Zmiany w programie zastrzeżone / Změny v programu vyhrazeny

Szczegóły na: www.domnarodowy.pl
Informacje o festivalu na: www.ddmtesin.cz

Organizatorzy:

Cieszyński Ośrodek Kultury „Dom Narodowy”,
Dům dětí a mládeže Český Těšín,
Cieszyn, Český Těšín

Partnerzy:

Stowarzyszenie Żydowskie Motywy,
Muzeum Historii Żydów Polskich,
Stowarzyszenie Żydowski Instytut Historyczny w Polsce,
Liburnia Hotel
Městská knihovna Český Těšín
HV PZKO Český Těšín
Těšínské divadlo Český Těšín
Euroregion Těšínské Slezsko
Regionální sdružení územní spolupráce Těšínského Slezska
EducationTalentCulture, z. s. v Českém Těšíně

Patroni medialni:

Radio 90 FM,
OX.PL portal śląska cieszyńskiego,
Głos Ziemi Cieszyńskiej,
Karvinský deník
Třinecký hutník
Slezský týdeník Horizont

vdka